

<http://www.arianafghanistan.com>

۱۸ اگست ۲۰۱۸

عارف گذرگاه

یک سند تاریخی

بمناسبت نود و نهمین سال استرداد استقلال افغانستان

این سند یک بار در سال ۲۰۱۴ به مناسبت نود پنجمین سالگرد استقلال کشور نشر شده بود. و اینک دوباره آنرا به خوانندگان محترم وبسایت عزیز (آریانا افغانستان آنلاین) تقدیم می دارم.

گرفته شده

از مجله (علم و هنر) شماره سوم صفحه دوم و سوم، منتشره برلین

تحت عنوان

مژده بزرگ

تشریف فرمائی اعلیحضرت امان الله خان به آلمان

جدی و دلو ۱۳۰۶

ژانویه و فروریه ۱۹۲۸

شماره ۲ (سال اول)
برلن - لایپزیک

مجله فنی و اقتصادی و ادبی

مجله فنی و اقتصادی و ادبی
ژانویه و فوریه ۱۹۲۸

مؤسس: ابوالقاسم و ثوق مهندس

مندرجات

قسمت فارسی

- ۱ - موزیکال بزرگ
- ۲ - ازوم از دیار گروت ملی
- ۳ - استفاده از آشور
- ۴ - دولت و اقتصاد ملی
- ۵ - کتاب «رامانو»
- ۶ - دول متحده امریکای شمالی صراف دنیا است
- ۷ - نبرد زمامه اری دنیا
- ۸ - موجودی حلال در دنیا
- ۹ - جازیه نوبل و تشکلات اداری آن
- ۱۰ - علم آزمائی (۲)
- ۱۱ - فرهنگ صنایع و فنون (جزوه ۳)
- ۱۲ - تصحیح مهم

قسمت فرانسه و آلمانی

- ۱ - جهان و میتوان ایرانی بود (فرانسوی)
- ۲ - رشهاد دولت ایران راجع بفرید کوره آهن ذوب کنی و لوازم عاده سازی

مژده بزرگ

تشریف فرمائی اعلیحضرت امان الله خان به آلمان

افسر سلطان گل پیدا شد از طرف چمن

مقدمش یارب مبارک باد بر سرو و سمن

درین روزگاران نورو و ایام فیروز جوان بخت و جوان تخت مملکت افغانستان خسرو ارجمند و شهریار خردمند اعلیحضرت امان الله خان چون مهر تابان و آفتاب درخشان در آسمان اروپا جلوه گر گشته و دل و جان هواداران آن مرز و بوم قدیمی را که همواره سرزمین شجاعت و اصالت بوده از زلال نشاط و شمع سرشار و به غنچه امیدواری پر بار نموده است.

اینک پس از طی مراحل دور و دراز موکب همایونی به شهر برلن نزول اجلاس فرموده است. افغانستان که میتوان آنرا از لحاظ چند، پروس آسیا نامید به دیدن پروس اروپا آمده است. اعلیحضرت امان الله خان به خاکی قدم می نهد که به همت و فداکاری خستگی ناپذیر یک شاهزاده دانا یعنی فردریک بزرگ در مدت اندک و با فقدان وسایل و اسبابی که امروزه برای پیشرفت و ترقی ملل و ممالک موجود است و در آن از منه هنوز وجود نداشت از فقر و ذلت خلاصی یافته و قدم به مدارج اولیه عظمت و سیادت و رستگاری نهاد و به مرور ایام مملکت عظیم الشان آلمان گردید که امروزه در ناف اروپا پرچمدار توانای علم و فن و دانش و بینش گردیده است.

ما مشرق زمینان را نیز سزد که به درگاه خالق بیچون سجده شکر بجای آوریم که مارا هم پس از قرن‌ها بیچارگی و ناامیدی یکباره بدون انتظار از یک طرف فرصت ترقی و رستگاری آزاد و از طرف دیگر مردان زبده و قوی پنجه ای که گوئی مشیت الهی مخصوصاً برای انجام این مقصود عالی و منظور بلند تدارک نموده تفضل فرموده است.

اگر از یک طرف وضع طبیعی و اجتماعی مملکت و ملت افغانستان را که در ناف آسیا و در جایی واقع شد که باد صبا نسیم جان بخش ترقیات فرنگستان را بدانجا نمی تواند برساند و از طرف دیگر اقدامات بزرگ اساسی و تجلیات روشن و درخشانی را که در مدت اندک از طرف شخص اعلیحضرت امان الله خان به ظهور پیوسته در نظر بگیریم بطور عیان و به نحو آشکار مسلم خواهد گردید که موهبات مخصوص عالم بالا و فیوضات خداوند توانا شامل افراد آن مملکت، خصوصاً و تمام ممالک مشرق زمین گردیده است. چه بدیهی و غیر قابل انکار است که امروزه اگر یکی از ممالک مزبوره را از نعمات پیشرفت و ترقی و تعالی نصیبی حاصل گردد، دیگران هم از آن بهره مند و برخوردار خواهند بود.

اعلیحضرت امان الله خان به فکر صائب و رأی زرین، نه فقط عزم همایونی خود را به ترویج و تعمیم ترقیات مادی و ظاهری جزم فرموده اند، بلکه همای فکر بلند و خرد مستطاب ایشان شهبال به کشور عوالم تمدن حقیقی نیز کشوده و نمیگذارد ادنی قدمی آزادانه به جانت رستگاری و بزرگواری برداریم هدف آرزو و جبه همت شاهانه خود قرار داده اند و اقداماتی که درین زمینه فرموده اند، با کوتاهی مدت لاجرم در چمن اقبال این دولت به زودی برومند گردیده از شاخها کشیده و شکی نیست که بر شیرین خواهد داد.

اعلیحضرت امان الله خان به کالبد ملک و ملت خود جان و روان تازه دمیده و اینک نیز مانند پتر کبیر فقط و فقط به قصد درک و اخذ وسایل سعادت‌مندی ملت خود نه برای تعیش و خوشگذرانی چنانکه متأسفانه عادت سلاطین و بزرگان مشرق زمین بوده تشریف فرمای اروپا گردیده اند. این پادشاه جوان کاردان و کارفرما چنانکه در تمام نشریات و جراید و مجلات دیده می شود از

مردگانی بزرگ

تشریف فرمائی اعلیحضرت امان الله خان بآلمان

اقسر سلطان گل پیدا شد از طرف چمن مقدمش یارب مبارک باد بر سرو و سمن

نوروز و ایام فیروز پادشاه
ملکت افغانستان خسرو
اعلیحضرت امان الله خان
درخشان در آسمان اروپا
جان هواداران آن سرز
سر زمین شجاعت و اصالت
سرشار و بخت امیدواری

مراحل دور و دراز موب
اجتال فرموده است.
لحاظ چند پروس آسیا
آمد اعلیحضرت
منهد که بهمت و فدا
یک شاهزاده دانا یعنی
اندک و با فقدان وسایل
بیشرفت و ترقی ملل و
آن افسه هنوز وجود
خلاصی یافته و قدم
سیادت و رستگاری نهاد
الشان آلمان گردید که
دار توانای علم و فن و

نیز سزد که بدرگاه خالق
آوریم که مارا هم پس از
یکباره بدون انتظار از یک
رستگاری آزاد و از طرف
پنجه ای که گوئی مشیت
الهی مخصوصاً برای انجام
بلند تدارک نموده تفضل

اعلیحضرت امان الله خان پادشاه معظم افغانستان
بناسبت تشریف فرمائی بآلمان
(فوریه ۱۹۲۸ میلادی)

در این روزگاران
جوان پخت و جوان تخت
ارجند و شهریار خردمند
چون مهرتابان و آفتاب
جلوه گر کشته و دل و
و برم قدیمی را که همواره
برده از زلال نشاط و شغف
بر بار نموده است.

اینک پس از طی
هایوی بشهر برلن نژول
افغانستان که میتوان آرا از
ناید بدیدن پروس اروپا
امان الله خان بخاکي قدم
کساری خستگی ناپذیر
فرزدیک بزرگ در مدت
و اسبابی که امروزه برای
مالک موجود است و در
نداشت از فقر و ذلت
بسدارج اولیه عظمت و
و برور ایام مملکت عظیم
امروزه در ناف اروپا پرچم
دانش و پیش گردیده است.
ما مشرق زمینان را
بیچون سجده شکر بجای
قرن‌ها بیچارگی و ناامیدی
طرف فرصت ترقی و
دیگر مردان زبده و قوی
الهی مخصوصاً برای انجام
بلند تدارک نموده تفضل

اگر از یکطرف وضع طبیعی و اجتماعی مملکت و ملت افغانستان را که در ناف آسیا و در جایی واقع شده که باد صبا
نیز نسیم جان بخشی ترقیات فرنگستان را بدانجا نمیتواند برساند و از طرف دیگر اقدامات بزرگ اساسی و تجلیات روشن و

دقیقه که قدم از مملکت خود بیرون نهاده، تا امروز پیوسته مشغول معایه و ملاحظه و مشاهده آثار علمی و فنی اروپا بوده و در اینراه برآستی یک ثبات و استقامت خستگی ناپذیر فوق العاده مشهود داشته اند که کمتر نظیر آن دیده شده است.

مورخ مشهور فرانسوی سن سیمون راجع به سیاحت پطر کبیر به پاریس در سنه ۱۷۱۷ میلادی می نویسد: «این پادشاه از فرط میل و شوقی که به کسب اطلاعات و معلومات داشت طرف تحسین مردم پاریس گردیده. این پادشاه در طریق طلب معرفت از هیچکاری روگردان نبود و همینکه موقعی برای کسب معلومات پیش می آمد چه بسا برای اینکه کسی مزاحم حواس و محل فکرش نباشد اولین درشکء کرایه را که بدستش می افتاد سوار شده و رون می گردید». مورخ دیگر فرانسوی رامبو نام میگوید: «پطر کبیر اعتنائی به «مد» و تجملات بی ثمر ننمود و فقط به مطالعات مربوطه به امور حکومتی و تجارتی و علمی و صنعتی مشغول بود. ملاقات شاهزادگان را به مسامحه گذراند ولی چه بسا وارد دکان چرخ سازها و زرگرها شده و مدتها در آنجا بسر میبرد. به دیدن سربازهای عاجز رفته از آنگوش آنها چشید و به شانۀ آنها زده و دوستا رفته از آنگوش آنها چشید و به شانۀ آنها زده و دوستا با آنها رفتار نمود». معروف است وقتیکه در مدرسه مشهور «سوریون» مجسمه «ریشلیو» وزیر مشهور و کارداران لوئی سیزدهم پادشاه فرانسه را دید آنرا در آغوش کشید و گفت: «ایکاش میتوانستم نصف عمرم را بدهم تا نصف دیگر را با دانش و کاردانی این شخص سلطنت نمایم».

و قتیکه در مدرسه مشهور (سوریون) مجسمه (ریشلیو) وزیر مشهور و کارداران لوئی سیزدهم پادشاه فرانسه را دید آنرا در آغوش کشید و گفت: «ایکاش میتوانستم نصف عمرم را بدهم تا نصف دیگر را با دانش و کاردانی این شخص سلطنت نمایم».

درخشانی را که در مدت اندک از طرف شخص شخص اعلیحضرت امان الله خان بظهور پیوسته در نظر بگیریم بطو عیان و بنحو آشکار مسلم خواهد گردید که موهبات مخصوص عالم بالا و فیوضات خداوند توانا شامل افراد آن مملکت خصوصاً و تمام ممالک اسلامی مشرق زمین گردیده است چه بدیهی و غیر قابل انکار است که امروزه اگر یکی از ممالک مزبور را از نعمات پیشرفت و ترقی و تعالی نصیبی حاصل گردد دیگران هم از آن بهره‌دار و به خوردار خواهند بود.

اعلیحضرت امان الله خان فکر صائب و رأی رزین نه فقط عزم همایونی خود را بترویج و تعمیم ترقیات مادی و ظاهری جزم فرموده‌اند بلکه های فکر بلند و خرد مستطاب ایشان شهبال بکشور عوالم تمدن حقیقی نیز کشوده و رفاه و دفع اوهام و خرافات را که از هر طرف و هر سو مانند تار عنکبوت بر دست و پای ما اهالی مشرق زمین پیچیده و نیکگذار و بزرگواری برداریم هدف آرزو و اقداماتی که در این زمینه فرموده‌اند این دولت بزودی برومند گردیده و شیرین خواهد داد.

ملک و ملت خود جان و روان تاز و فقط بقصد درک و اخذ وسایل و خوشگذرانی چنانکه متأسفانه عادت تشریف فرمای اروپا گردیده‌اند. این در تمام تشریفات و جزایب و مجازات خود برون نهاده تا امروز پیوسته مشغول و فنی اروپا بوده و در اینراه برآستی فوق العاده مشهود داشته‌اند که کمه

ادنی قدمی آزادانه بیجا ب رستگاری و جهه همت شاهانه خود قرار داده‌اند با کوتاهی مدت لاجرم در چمن اقبال شاخها کشیده و شکی نیست که بر اعلیحضرت امان الله خان بکالید دعبده و اینک نیز مانند پطر کبیر فقط سعادتندی ملت خود نه برای تعیش سلاطین و بزرگان مشرق زمین بوده پادشاه جوان کارداران و کارفرما چنانکه دیده میشود از دقیقه که قدم از مملکت معایه و ملاحظه و مشاهده آثار علمی یک ثبات و استقامت خستگی ناپذیر نظیر آن دیده شده است.

مورخ مشهور فرانسوی سن-در سنه ۱۷۱۷ میلادی می نویسد: «این اطلاعات و معلومات راجع بمملکت آموز داشت طرف تحسین مردم پاریس معرفت از هیچ کاری روگردان نبود پیش میآمد چه بسا برای اینکه کسی اولین درشکء کرایه را که بدستش مورخ دیگر فرانسوی رامبو نام میگوید بی ثمر ننمود و فقط بمطالعات مربوطه

علیا حضرت ملکه افغانستان که خدمات و جانشینهای فوق العاده که در راه معارف و ترقی افغانستان و علی الخصوص تعلیم و تربیت دختران افغان نموده‌اند بدون شک در آیه مؤثرترین عامل پیشرفت و رستگاری ملک و ملت افغان خواهد گردید. الحق سزد که چله زنان مشرق زمین بودند یک چنین پیشقدم شجاعی مباحث نموده وجود محترم چنین یگانه و یکتا شاهانود را سر مشق خود قرار دهند.

سیمون راجع بسیاحت پطر کبیر پاریس پادشاه از فرط میل و شوقی که بکسب داری و تجارت و معارف و ادار گردید. این پادشاه در طریق طلب و همینکه موقعی برای کسب معلومات مزاحم حواس و محل فکرش نباشد اولین درشکء کرایه را که بدستش می افتاد سوار شده و رون میگردید «پطر کبیر اعتنائی به «مد» و تجملات بامور حکومتی و تجارتی و علمی

صلتی مشغول بود. ملاقات شاهزادگان را بمسامحه گذراند ولی چه بسا وارد دکان چرخ سازها و زرگرها شده و مدتها در آنها بسر میبرد. بدیدن سربازهای عاجز رفته از آنگوش آنها چشید و به شانۀ آنها زده و دوستا با آنها رفتار نمود». معروف است وقتیکه در مدرسه مشهور «سوریون» مجسمه «ریشلیو» وزیر مشهور و کارداران لوئی سیزدهم پادشاه فرانسه را دید آنرا در آغوش کشید و گفت: «ایکاش میتوانستم نصف عمرم را بدهم تا نصف دیگر را با دانش و کاردانی این شخص سلطنت نمایم».

ما و تمام کسانی که اعلیحضرت امان الله خان را میشناسند یقین قطعی داریم که میل و رغبت ایشان در اخذ و تعمیم و ترویج ترقیات اروپا در مملکت خود کمتر از پطر کبیر نیست و امیدواریم که همانطور که زحمات و خدمات پطر کبیر اسام

وقتیکه در مدرسه مشهور (سوریون) مجسمه (ریشلیو) وزیر مشهور و کارداران لوئی سیزدهم پادشاه فرانسه را دید آنرا در آغوش کشید و گفت: «ایکاش میتوانستم نصف عمرم را بدهم تا نصف دیگر را با دانش و کاردانی این شخص سلطنت نمایم».

ما و تمام کسانی که اعلیحضرت امان الله خان را می شناسند یقین قطعی داریم که میل و رغبت ایشان در اخذ و تعمیم و ترویج ترقیات اروپا در مملکت خود کمتر از پطر کبیر نیست و امیدواریم که همانطور که زحمات و خدمات پطر کبیر اساس عظمت و شکوه روسیه گردید، افغانستان نیز در نتیجه مساعی پادشاه ملت دوست خود و در پرتو همت و شهامت او به زودی درجات عالی به ترقی و خوشبختی و رفاه نایل گردد.

کارکنان مجله «علم و هنر» از صمیم دل و جان و با یک خلوص نیت و صفای باطن برادرانه تبریکات و تنهیات بیریای خود را تقدیم ملت محترم و محبوب افغانستان به داشتن چنین پادشاه رعیت پرور و خسرو بزرگ و سرور بزرگواری داشته و یقین و ایمان کامل دارند که در کنف حمایت و مساعی این شهریات معظم به زودی به مراتب عالییه سیادت نایل گردیده و همای سعادت ایشان به دام و ایام بهروزی و فیروزی بکام و شاخ و شوکت و کاخ دولتشان امین و مصون خواهد بود.

چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان

چه باک از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتیبان

خداوند این ذات شریف را برای آنها سالیان دراز در کمال قدرت و کامیابی محفوظ و مصون دارد که هم به ملک خود و هم به عالمیان و مخصوصاً به ملل مشر زمین صدق این کلام بلند را ثابت فرمایند که «عسی الایان این یرجعن قوماً کالذی کانوا»!

از آنجائیکه برای کارکنان مجله «علم و هنر» اطمینان کامل حاصل بود که این پادشاه فرخنده قبل از همه چیز ملت محبوب خود را اصل و اساس میدانند جسارۀ اول تیریکات و ادعیه خود را تقدیم ملت افغانستان که نزدیکترین و محبوب ترین برادران نژادی و کیشی ما ایرانیان هستند داشته و اینک با بیان نارسا و بنان ناتوان اجازات میطلبیم که مراتب تقدیر و تمجید صادقانه خود و ملت ایران و ایرانیان مقیم اروپا را عموماً و ایرانیان سالن آلمان را خصوصاً تقدیم پایگاه ذات همایونی داشته و از خداوند توانا و ایزد والا مسئلت نمائیم که در هر نیت و اقدامی یار و یاور و در همه جا و در همه وقت معین و حافظ وجود همایون اعلیحضرت شهبازی باشد.

از شجاعت و شهامت اخلاقی و اقدامات بزرگ و مؤثر اعلیحضرت همایونی و از مسئلتها و ادعیه قلبی خود و مهلت ایران اگر بخواهیم از بسیار اندکی و از هزار یکی به زبان آوریم دامنه کوتاه این اوراق البته گنجایش نخواهد داشت و آنکه چه جای ادعا و مسئلت است که شاه جهان را به حمدالله و المنة شادی و کامگاری همرخ و پیروزی و رستگاری همرباب است. پس دنباله مطلب را راجع به افغانستان و پادشاه محبوب آن به آیه خیلی نزدیک وعده داده و اینک ختم سخن را به بهترین ترجمان احساسات ایران و ایرانیان، لسان الغیب، خواجه شیرین سخن، حافظ شیراز و اگذار نموده و با او هم آواز شده به فال نیکو و شکوه میمون می سرائیم:

نوحید فتح و بشارت به مهر و ماه رسید	بیا که رایت منصور پادشاه رسید
کمال عدل به فریاد دادخواه رسید	جمال بخت ز روی ظفر نقاب انداخت
جهان به کام دل اکنون رسد که شاه رسید	سپهر دور خوش اکنون زند که ماه آمد
قوافل دل و دانش که مرد راه رسید	ز قاطعان طریق این زمان شوند ایمن
ز قعر چاه برآمد بر اوج ماه رسید	عزیز مصر بر غم برادران حسود
بگو بسوز که مهدی دین پناه رسید	کجاست صوفی دجال شکل ملحد کیش
ز فیض و جود الهی به بارگاه رسید	امان دولت و ملت امین کشور و ملک

کارکنان مجله «علم و هنر»

عارف گذرگاه

انجمن فرهنگ افغانستان

انتشارات بامیان